

PRILOG 11.

D. Pavličević, Vojna Krajina, 1984,
str. 44

sk,

REBU

VOJNA KRAJINA

POVIJESNI PREGLED — HISTORIOGRAFIJA — RASPRAVE

Uredio
DRAGUTIN PAVLIČEVIĆ

ZAGREB
1984

PROŠIRENJE KRAJIŠKOG TERITORIJA I REFORME DO KANTONSKOG UREĐENJA 1787.

Nove karakteristike Poslije Karlovačkog mira 1699. veći dio dotadašnje krajiške organizacije. Vojne krajine prestao je da bude neposredno pogranično područje. Stare krajiške teritorije trebalo je na temelju nekadašnjih vladarevih obećanja vratiti pod jurisdikciju bana i Sabora, a krajiško uređenje premjestiti u nove pogranične krajeve prema Turskoj. No, dok su u prošlosti glavnu riječ u Vojnoj krajini vodili unutrašnjoaustrijski staleži, tijekom prve polovice 18. st. rukovođenje cjelokupnim krajiškim područjem sve više preuzima centralna vlast preko Dvorskog ratnog savjeta u Beču. Nova se područja organiziraju prema obrascima koji se u mnogo čemu razlikuju od organizacije u starim krajinama. Iako ni Varaždinski ni Karlovački generalat nisu ukinuti, pa je u njima ostala uprava unutrašnjoaustrijskih staleža gotovo do polovice 18. st., centralna se vlast sve više upliće i u njihovo uređenje usprkos protivljenju građanskog Dvorskog ratnog savjeta i staleža koji su ga podržavali.

Poslije rata postala je u novoosvojenim krajevima zemaljskim gospodinom vladareva Komora. U pograničnim krajevima pokušava provesti takvu organizaciju po kojoj naseljena vojničko stanovništvo treba biti podvrgnuto svojim vojnim zapovjednicima samo u vojnim stvarima, a u sudsko-upravnim i ekonomskim Komori ili vlastelnu, kojemu Komora proda određenu zemlju. Komora sada pokušava da provede ono što su svojevremeno u starim krajinama predlagali hrvatski feudali, ali na što nisu pristajali ni krajišnici ni vojni zapovjednici.

Lika i Krbava. Navedeni sistem pokušao se uvesti u Liku i Krbavu. Pokušaj nije uspio. Krajišnici su se opirali podavanjima, a povremeno su dizali i otvorene bune (1693, 1702, 1704, 1711). Već 1702. građanski Dvorski ratni savjet izvještava cara Leopolda I da pobunjeni Bunjevci ne žele komorsku upravu, već da hoće pod Karlovački generalat. Vojni zapovjednici, koji su inače imali znatnih prihoda od globa pri suđenju, od mita prilikom dodjele zemljišta krajišnicima itd., također su ometali rad komorske uprave, koja ih je lišavala tih prihoda. Nakon dvadeset godina svakojakih pokušaja (čak i prodaje cijele pokrajine jednom bečkom barunu), carska komisija zaključuje 1712. da se «ne može ovaj divlji narod tako skoro i najmanje opteretiti kontribucijom, glavarinom ili drugim nametima». Naišavši na tako uporan otpor, a potkradana k tomu od svojih činovnika, Komora je uvidjela da od Like i Krbave ne može očekivati materijalne koristi, pa ih je iste 1712. godine prepustila Karlovačkom generalatu.

Vojna krajina u Slavoniji i Srijemu. Na sličan način započela je organizacija na novoosvojenom području Slavonije i Srijema, gdje su 1702. osnovane «Posavska» odnosno «Podunavska» krajina. Stanovništvo je podijeljeno na aktivnu «miliciju», čardaklije (oni su vršili samo stražarsku službu u čardacima na granici) i islužene graničare, te na «prekobrojno» stanovništvo. Prve tri grupe potpadale su pod vojnu jurisdikciju, a posljednja pod provincijal. Vojna lena smatrana su kao zamjena za plaću i trebalo je da ih naslijedi nasljednik u službi. Krivične prijestupe sudio je

F. Moščanin

general u
jurisdikciju
česte sukol
utvrda. U
je rabota
prizez za
prizez pov
rabotu u
drugi selja
štaj iz 17
košulje na
buciju. Ko
Potpunu f
su zemlju
za troškov
svoje zem
postali ne
Posavske
Khevenhū
fiksirao ri
jedlog za
je 1735. o
provesti u
na papiru
oštećivali
du Vojne
dvojne up

Kraj upr
staleža u

sno unuti
potpuno i
jiška inst
savjet i u
bi te prih
mama mo
raždinski
prosječno
dali su kr
plaće, a l
krajiške s
su korist
su upravi
Dokle
da će se
potrebnog
u to vrije